

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการใช้
วัสดุทัศนวัสดุ ของอาจารย์สาขาเกษตรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในด้านวัตถุประสงค์ รูปแบบ
เนื้อหาวิชา แหล่งที่ใช้ และการเข้าถึง ตลอดจนความต้องการ ปัญหา และ แนวทางการ
แก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้วัสดุทัศนวัสดุ

ขอบทนี้จะกล่าวถึงวิธีดำเนินการวิจัย 4 ประเด็น ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ประจำในคณะที่ทำการสอนสาขาวิชาเกษตร
ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 13 คณะ ใน 7 สถาบัน ได้แก่

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - คณะสัตวแพทยศาสตร์
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
  - คณะเกษตร
  - คณะประมง
  - คณะวนศาสตร์

- คณะสัตวแพทยศาสตร์
- คณะอุตสาหกรรมเกษตร
- 3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
  - คณะเกษตรศาสตร์
  - คณะสัตวแพทยศาสตร์
- 4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
  - คณะเกษตรศาสตร์
- 5. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
  - คณะทรัพยากรธรรมชาติ
- 6. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
  - คณะผลิตกรรมการเกษตร
  - คณะธุรกิจการเกษตร
- 7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
  - คณะเทคโนโลยีการเกษตร

คณะทั้ง 13 คณะดังกล่าว ได้แบ่งออกเป็นภาควิชา รวมทั้งสิ้น 89 ภาควิชา และจากภาควิชาทั้งหมดนี้ได้นำมาจัดกลุ่ม โดยใช้แนวการแบ่งเนื้อหาวิชาทางสาขาเกษตรศาสตร์ของ Blanchard และ Farrell (1981) ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ปรากฏว่าจำแนกได้ดังนี้

1. กลุ่มสาขาพืช ครอบคลุม 25 ภาควิชา
2. กลุ่มสาขาสัตว์ ครอบคลุม 39 ภาควิชา
3. กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ ครอบคลุม 10 ภาควิชา
4. กลุ่มสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร ครอบคลุม 15 ภาควิชา

สำหรับรายละเอียดของภาควิชาที่จำแนก ตามกลุ่มสาขาต่างๆ ปรากฏในภาคผนวก ข

ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ จำนวนอาจารย์ จากเอกสารรายงานการศึกษาศาสนาบัณฑิตศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2533 [ฉบับที่ 2] (ทบวงมหาวิทยาลัย : กองแผนงาน, 2534) พบว่าอาจารย์ทั้ง 89 ภาควิชา มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1118 คน

จากจำนวนอาจารย์ทั้งหมด ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างของอาจารย์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยวิธีคำนวณจากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad \text{เมื่อระดับความมีนัยสำคัญ เป็น } .05$$

เมื่อ $e =$ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง ให้ $e = .05$

$N =$ ขนาดของมวลประชากร ให้ $N = 1118$

$n =$ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{1118}{1 + (1118 \times .05^2)} \\ &= 294.598 \end{aligned}$$

ปรากฏว่าได้ขนาดตัวอย่างของอาจารย์ตามสูตรที่คำนวณ จำนวน 295 คน และจากขนาดตัวอย่างดังกล่าว ได้นำมาจแนกจำนวนอาจารย์ออกตามกลุ่มสาขาวิชาเกษตร ดังปรากฏในตารางที่ 3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนอาจารย์ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาเกษตร 4 กลุ่ม

กลุ่มสาขาวิชา	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
สาขาพืช	443	117
สาขาสัตว์	401	106
สาขาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ	117	31
สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร	157	41
รวม	1118	295

สำหรับการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ตามภาควิชาต่างๆ ดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ข ตารางที่ 1ข - 4ข (หน้า 210-216)

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ 295 คน นี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่ม (Random Sampling) โดยวิธีจับสลากรายชื่ออาจารย์ทั้งหมด ในแต่ละภาควิชาของทั้ง 4 กลุ่ม

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร โดยศึกษาจาก บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความ ต้องการและการใช้โสตทัศนวัสดุของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา รูปแบบ แหล่งโสตทัศนวัสดุ ตลอดจน การเข้าถึงโสตทัศนวัสดุ

2.2 การสร้างแบบสอบถาม แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 4 ตอน (ปรากฏรายละเอียดในภาคผนวก ค) คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ภาควิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่สังกัด วุฒิการศึกษาสูงสุด และ ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามตอนนี้เป็นประเภท เลือกคำตอบและเติมคำ

ตอนที่ 2 เป็นคำถาม เกี่ยวกับความต้องการและการใช้สารสนเทศของอาจารย์ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ ความต้องการ และการใช้สารสนเทศในด้าน รูปแบบ เนื้อหาวิชา แหล่งสารสนเทศ และการเข้าถึงสารสนเทศ โดย แบบสอบถามในตอนนี้เป็นแบบสอบถามการจัดอันดับโดยกำหนดระดับความต้องการและระดับการใช้ ออกเป็น 5 ระดับคือ

- ระดับค่าคะแนน = 4 หมายถึง มีความต้องการและการใช้อยู่ในระดับ มากที่สุด
- ระดับค่าคะแนน = 3 หมายถึง มีความต้องการและการใช้อยู่ในระดับ มาก
- ระดับค่าคะแนน = 2 หมายถึง มีความต้องการและการใช้อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ระดับค่าคะแนน = 1 หมายถึง มีความต้องการและการใช้อยู่ในระดับ น้อย
- ระดับค่าคะแนน = 0 หมายถึง ไม่ใช้หรือไม่มีความต้องการใช้สารสนเทศ

สำหรับการกำหนดเนื้อหาวิชาของสารสนเทศ นั้น ผู้วิจัยได้จำแนกกลุ่มเนื้อหาวิชาออกเป็น 2 ส่วน คือ สาขาเกษตร และสาขาวิชาอื่น ๆ

ส่วนที่ 1 สาขาเกษตร กำหนดเนื้อหาเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ตามการแบ่ง เนื้อหาของ Blanchard และ Farrell (1981) และภายใต้แต่ละเนื้อหาใหญ่ จำแนกเป็นเนื้อหาวิชาย่อยซึ่งกำหนดโดยใช้วิธีศึกษาจาก หลักสูตรทางสาขาเกษตรที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา และรายชื่อสาขาวิชาที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา จำแนกตามสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ของ UNESCO (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2526) แล้วนำมาจัดเข้ากลุ่มสาขาเกษตรตามที่ได้แบ่งไว้ จำนวน 4 กลุ่ม

คือ กลุ่มเนื้อหาสาขาพืช สาขาสัตว์ สาขาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร

ส่วนที่ 2 สาขาวิชาอื่น ๆ จำนวนเนื้อหาออกเป็น 10 หมวดใหญ่ ตามระบบการจัดหมู่ของทศนิยมของดิวอี้ และบางหมวดวิชาได้จำนวนเนื้อหาทยอยลงไป ได้แก่ หมวดวิชาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้สารสนเทศของอาจารย์ จำนวน 1 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบวัดระดับปัญหาการใช้สารสนเทศในด้าน รูปแบบ เนื้อหา แหล่งสารสนเทศ และการเข้าถึงสารสนเทศ โดยกำหนดช่วงความถี่ ของระดับปัญหาเป็น 5 ช่วงคือ

ระดับปัญหาที่มีค่าเท่ากับ 4 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาดตรงกับข้อความนั้น ๆ มากที่สุด

ระดับปัญหาที่มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาดตรงกับข้อความนั้น ๆ มาก

ระดับปัญหาที่มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาดตรงกับข้อความนั้น ๆ ปานกลาง

ระดับปัญหาที่มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาดตรงกับข้อความนั้น ๆ น้อย

ระดับไม่มีปัญหาที่มีค่าเท่ากับ 0 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีปัญหาดตรงกับข้อความนั้น ๆ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทาง ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศของอาจารย์สาขาเกษตรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ข้อ คือ

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็น แนวทางในการแก้ปัญหาในการใช้สารสนเทศของอาจารย์ในด้าน

สารสนเทศที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบ เนื้อหาวิชา

แหล่งวัสดุที่ใส่ ได้แก่ แหล่งภายใน แหล่งภายนอก และ แหล่งส่วนตัว

การเข้าถึงวัสดุ โดยอาศัย บุคคล คู่มือช่วยค้น และการ ติดตามข่าวสาร

และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการร่วมมือสำหรับหน่วยงานที่ผลิต และให้บริการวัสดุ

ลักษณะของแบบสอบถามตอนนี้เป็นแบบปลายเปิด

2.3 การทดสอบแบบสอบถาม แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ได้นำไปทดสอบกับอาจารย์ สาขาเกษตร ทั้ง 4 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาพืช จำนวน 10 คน กลุ่มสาขาสัตว์ จำนวน 10 คน กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ จำนวน 5 คน และกลุ่มสาขา วิชาที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ เลือกมาทำการศึกษา จากนั้นจึงนำผลการทดสอบมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในด้าน การใช้ภาษา และในส่วนเนื้อหาได้เพิ่มเติมเนื้อหาย่อยของหมวดวิชาสังคมศาสตร์ ได้แก่ เนื้อหาสังคมวิทยา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทั้งด้วยตนเอง และจัดส่งทาง ไปรษณีย์ให้แก่อาจารย์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 คน โดยส่งแบบสอบถาม ครั้งที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2535 และทำการเก็บรวบรวม แบบสอบถามระหว่าง เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม 2535 ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 153 ชุด ผู้วิจัยจึงได้ส่งแบบสอบถามเพื่อติดตามอีกเป็นครั้งที่ 2 จำนวน 142 ชุด เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2535 ถึง 4 มิถุนายน 2535 และเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไป ครั้งที่ 2 ในเดือน มิถุนายน 2535 ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 82 ชุด รวม 2 ครั้ง ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด จำนวน 235 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 79.66 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด หลังจากตรวจสอบ และคัดเลือกแบบสอบถามแล้ว เหลือแบบสอบถามสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ได้ จำนวน 228 ชุด คิดเป็นร้อยละ 77.29 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 228 ชุด มาลงรหัสในแบบฟอร์มการลงรหัส (Coding Form) เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SAS (Statistical Analysis System) โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม ด้วยวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ข้อที่ 1-3 เกี่ยวกับ ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน จะใช้วิธีการคำนวณหาความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการ และการใช้ไสตท์ศน์วัสดุในด้าน วัตถุประสงค์ที่ใช้ รูปแบบ เนื้อหาวิชา แหล่งไสตท์ศน์วัสดุ และการเข้าถึงไสตท์ศน์วัสดุ ตลอดจน ปัญหาในการใช้ไสตท์ศน์วัสดุ นำมาวิเคราะห์ โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานของค่าตอบแต่ละข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์ความแปรปรวนตาม ความต้องการ และการใช้ ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม และทดสอบค่า F (F-test) โดยวิธีการของ Duncan (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2534) เพื่อหาความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ทั้งนี้ในการเปรียบเทียบได้กำหนดระดับ ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนำเสนอผลทดสอบค่า F ซึ่งจะแสดงว่ามีความแตกต่างระหว่าง ข้อมูลนั้น จะทำโดยระบุเครื่องหมายดอกจัน (*) ไว้ที่ค่านั้น ๆ
3. กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ย ดังนี้
ข้อมูลวัดระดับความต้องการและการใช้ไสตท์ศน์วัสดุ ตลอดจนปัญหาในการใช้ ไสตท์ศน์วัสดุ กำหนดน้ำหนักค่าเฉลี่ย และความหมาย ดังนี้

3.60 - 4.00	มากที่สุด
2.60 - 3.59	มาก
1.60 - 2.59	ปานกลาง
1.00 - 1.59	น้อย

ส่วนข้อมูลที่มีผู้ตอบว่า ไม่ใช่ ไม่ต้องการ และไม่มีปัญหา จะมีค่าเท่ากับ 0 จึงไม่นำมา คำนวณหาค่าเฉลี่ย และในการนำเสนอข้อมูลในตารางจะวงเล็บเฉพาะจำนวนผู้ตอบว่าใช่ ต้องการ และมีปัญหาเท่านั้น ส่วนจำนวนผู้ตอบว่าไม่ใช่ ไม่ต้องการ และไม่มีปัญหาจะไม่นำเสนอจำนวนไว้

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอใน บทที่ 4

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย